

RAKENNUSKULTTUURIKOHTEN INVENTOINTILOMAKE	
Kohde	Liuksialan koulualue
Kiinteistötunnus	211-457-1-17, 211-457-1-19 ja 211-425-1-54
Osoite	Ahulinjärventie 21–23, 36200 Kangasala
Omistaja	Kangasalan kaupunki

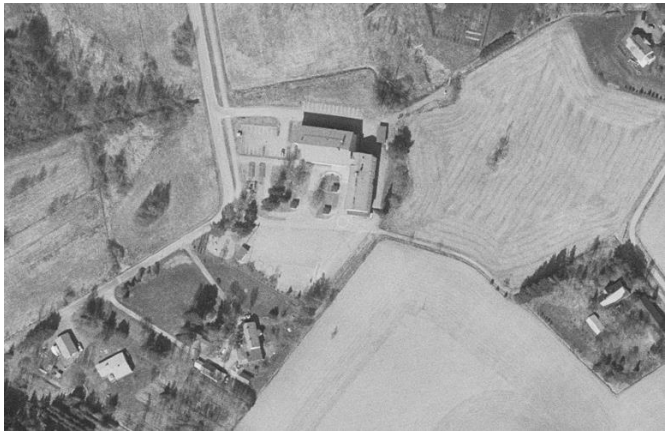
HISTORIA	
Vuosi	Muutos
1953	Koulun vanhan osan valmistuminen
1983	Toisen kerroksen opettajan asuintilojen muuttaminen opetustiloiksi
1996	Ensimmäisen kerroksen opettajan asuintilojen muuttaminen keittiöksi ja ruokasaliksi, toisen kerroksen asuintilojen muuttaminen opetustiloiksi, uuden iv-konehuoneen rakentaminen ullakolle, ullakon vahtimestarin asuintilojen muuttaminen terveydenhoitajan tiloiksi sekä keittiö- ja ruokailutilojen muuttaminen opetustiloiksi
2001	Väliaikaisen parakkikoulun rakentaminen
2004	Puistomuuntamon rakentaminen
2005	Laajennusosan, varastorakennuksen/jätekatoksen ja ulkoiluvälinevaraston rakentaminen sekä vanhan osan peruskorjaus: ensimmäisen kerroksen voimistelusalin ja näyttämön muuttaminen opetus- ja ruokailutiloiksi, toisen kerroksen opettajien huoneen muuttaminen kirjastoksi, teknisen työn tilojen rakentaminen kellariin ja peseytymistilojen muuttaminen sosiaali- ja työtiloiksi
2012	Uuden päiväkotirakennuksen rakentaminen
2013	Vanhan osan keittiö- ja ruokasalitilojen muuttaminen opetustiloiksi
2018	Väliseinän rakentaminen luokkatilaan 206

Liuksialan koulu on perustettu vuonna 1908. Koulu ehti olla toiminnassa vuoteen 1931 asti kunnes se paloi vuonna 1931, ja koulutoiminta sijoitettiin väliaikaisesti huoneistoon Toikkolan Heikkilässä. Uusi koulurakennus rakennettiin lopulta vasta 1937, sillä uuden koulurakennuksen sijaintia päätettäessä suoritettiin kansakoulupiiriin tarkastus. Lopulta koulun paikka siirtyi 700 metriä alkuperäiseltä sijainniltaan. Uuden tiilirakenteisen koulun suunnitteli Heikki Tiitolan rakennustoimisto, ja siinä oli kaksi luokkahuonetta, koulukeittola, laaja oppilaseteinen sekä ylä- ja alakoulun opettajien asunnot.¹

¹ Kangasalan sanomat, no. 17/1936 (s. 1), no. 17/1937 (s. 2)

Ortokuvassa vuodelta 1946 (vasemmalla) näkyy nykyistä koulurakennusta edeltävä vuonna 1937 valmistunut pohjois-eteläsuuntainen koulurakennus. 1950-luvulla koulupiirien väestönkasvu ja oppivelvollisuuteen tehdyt lakimuutokset, johtivat oppilasmäärien kasvuun ja uusien koulurakennusten rakentamiseen. Vuoden 1958 ortokuvassa (oikealla) uusi, aiempaa laajempi rakennus on valmistunut ja sijaitsee samalla alueella, mutta hieman sivussa aiemmasta rakennuspaikasta.

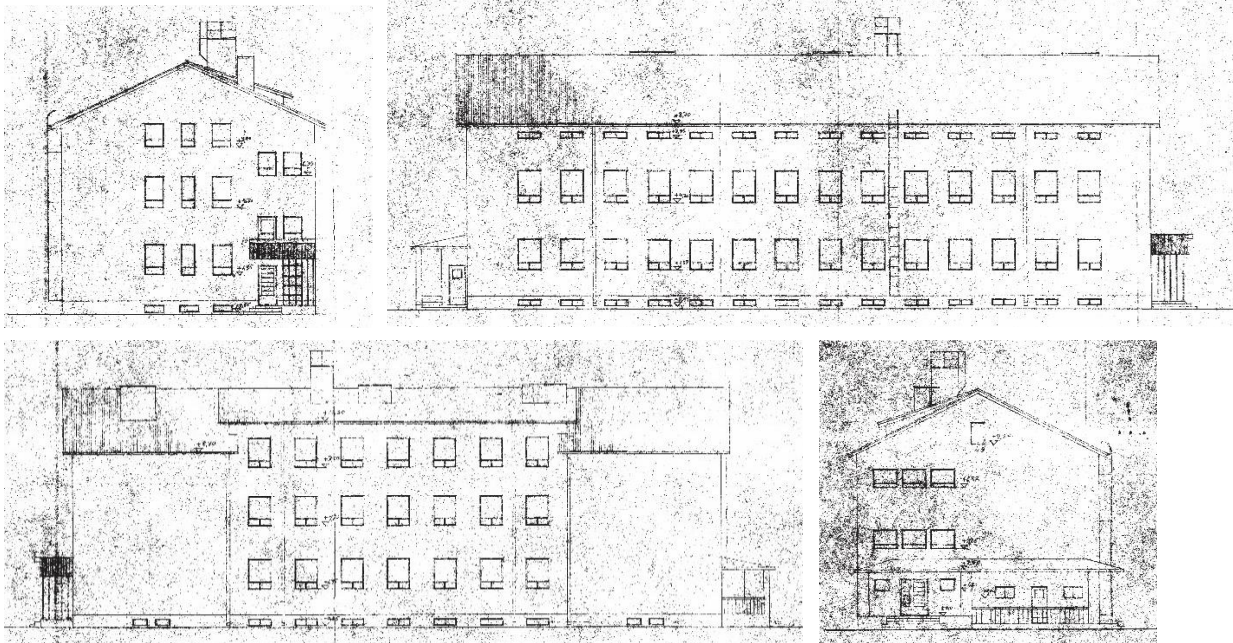

Vuoden 2002 ortokuvassa (vasemmalla) on vanhan koulurakennuksen viereen rakentunut väliaikainen parakkikoulu. Vuonna 2008 (oikealla) vanhan koulurakennuksen laajennus on valmistunut, ja koulun pihaan on rakennettu talousrakennuksia, katoksia sekä uudet parkkipaikat. Lähiympäristö on edelleen pääosin peltomaisemaa, mutta peltujen väliin on kasvanut puustoa ja osa pelloista on muutettu asuinpihoiksi.

Vuoden 2013 ortokuvassa (vasemmalla) on nähtävissä uuden päiväkotirakennuksen rakentuminen täydentämään koulukokonaisuutta. Koulun päärakennuksen takapuolelle on rakentunut urheilukenttiä ja niiden aputiloja. Vuonna 2020 (oikealla) koulun ympäristössä on edelleen paljon peltomaisemaa, ja alue on pysynyt pitkälti muuttumattomana vuodesta 2013.

Vanha osa alkuperäisessä asussaan

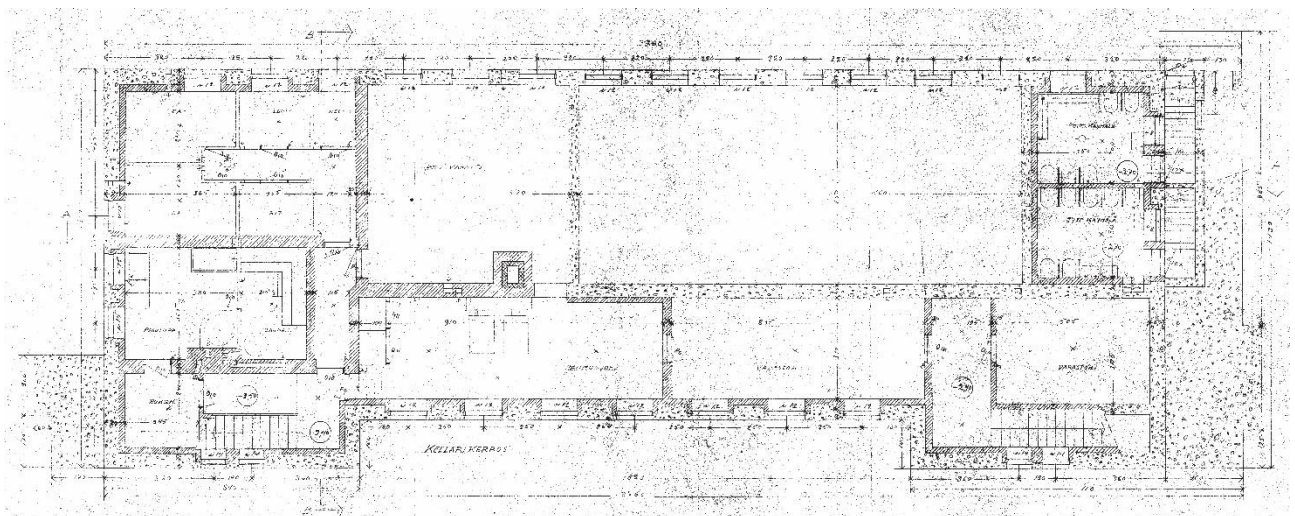

Liuksialan koulurakennuksen julkisivupiirustukset pohjoiseen (ylävasen), itään (yläoikea), länteen (alavasen) ja etelään (alaoikea) vuodelta 1952.

Vuonna 1953 valmistunut Liuksialan koulun vanha osa on tyypillistä aikansa koulurakentamista.

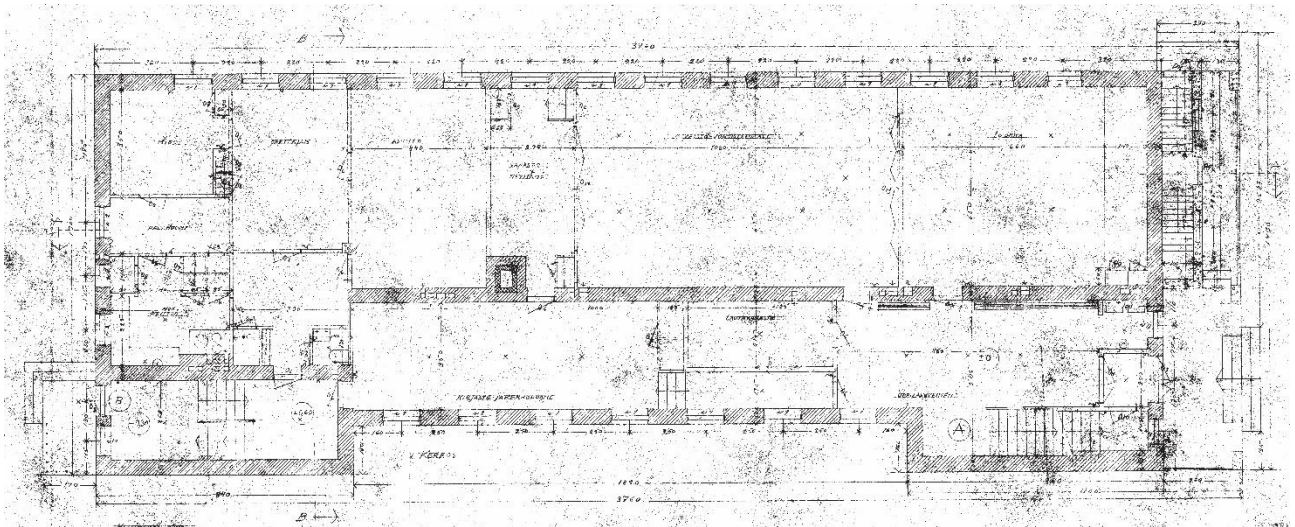
Ulkoarkkitehtuuriltaan 1940-luvun lopun ja 1950-luvun alun koulut olivat tyypillisesti harjakattoisia, rapattuja, tiilirunkoisia rakennuksia, joiden korkeita sokkeleita tai julkisivua saattoivat koristaa liuskekivikorosteet. Julkisivua leimasivat luokahuoneiden säännölliset ikkunarivistöt ja porrashuoneen kohdalla saattoi olla korkea lasipinta. Sisäänkäyntien ja välituntikatosten yksityiskodot oli suunniteltu huolella.

Julkisivujen lisäksi rakennuksen tilasuunnitelma toistaa hyvin aikansa ihanteita. 1940 ja 1950-lukujen taitteen tyypillisessä kansakoulussa 2–4-kerroksisessa rakennuksessa luokahuoneiden rivistö sijoittuu keski- tai sivukäytävien varrelle. Monikerroksisissa rakennuksissa ruokasali, veistoluokat ja kerhohuone sijoitettiin alempiin kerroksiin ja ylemmissä oli luokahuoneita. 1950-luvun koulu-rakentamisen ilmiö, jolloin opettajien ja talonmiehen asunnot kuuluivat kansakoulun henkilökunnan luontaisetiuihin. Asunnot sijoituivat omana siipenään koulurakennukseen tai ne sijoitettiin erilliseen asuinrakennukseen koulutontille.²

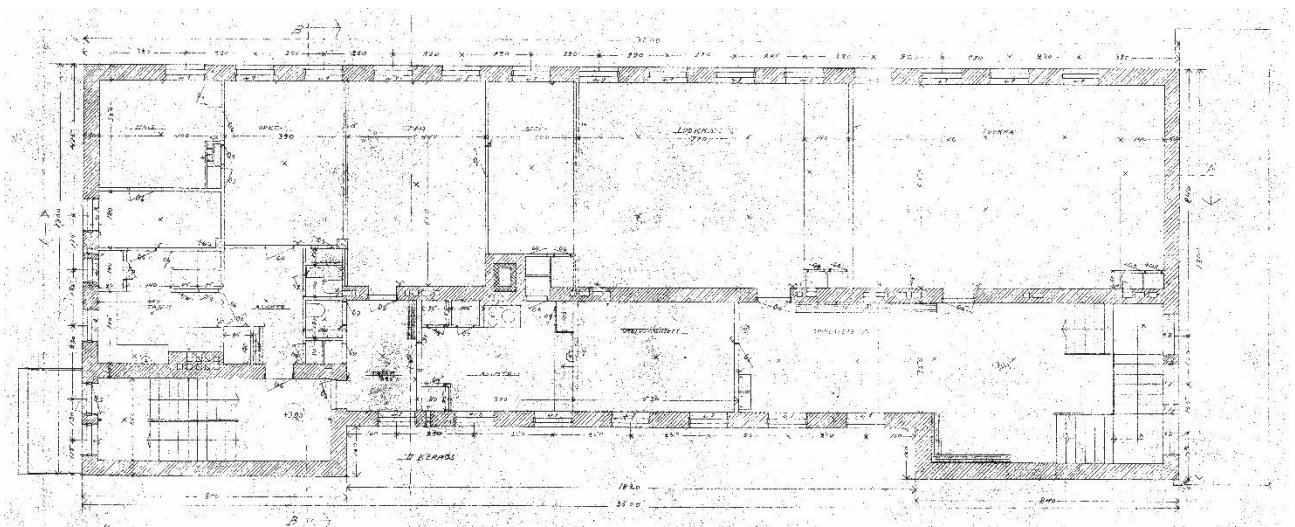

Kellarikerroksessa ovat talouskellarit, varastohuoneet, lämmityshuoneet, pesutilat sekä wc-tilat.

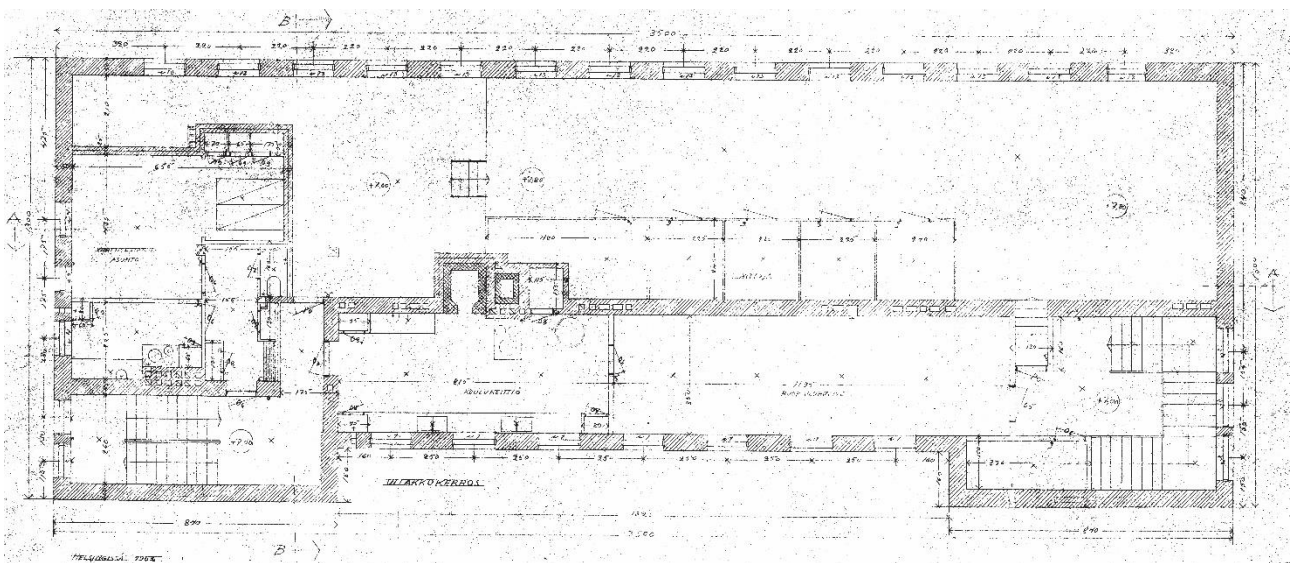
² Kyläkouluista lähiökouluihin 1945–1960

Ensimmäisen kerroksen pohjapiirustus vuodelta 1952. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsevat miesopettajan asunto, kirjasto- ja kerho huone, näyttämö, veisto- ja voimistelusalusi sekä luokka.

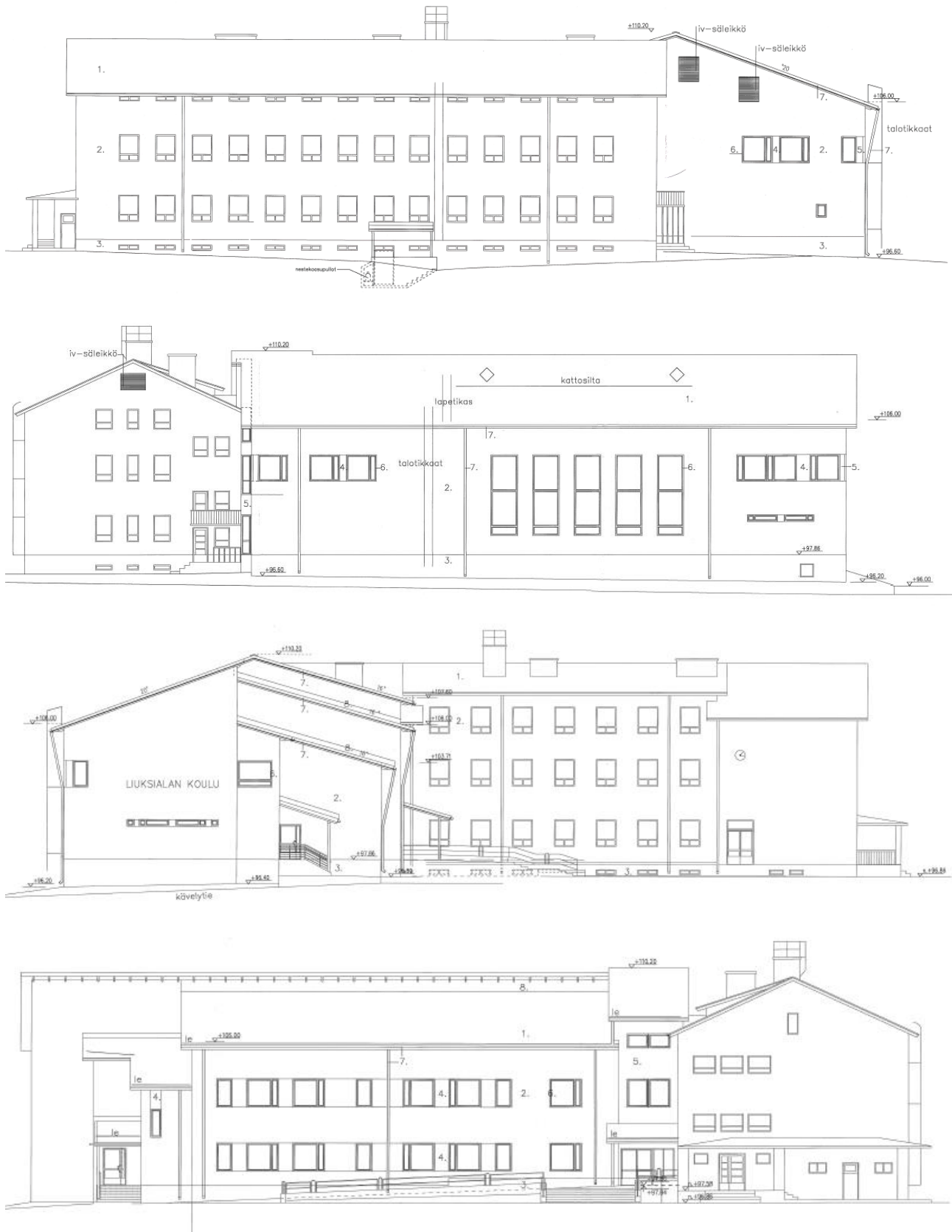

Toisen kerroksen pohjapiirustus vuodelta 1952. Toisessa kerroksessa ovat naisopettajien asunnot sekä luokahuoneet ja opetusvälinevarasto.

Ullakkokerroksen pohjapiirustus vuodelta 1952. Ullakko on pääosin varastotilaa, minkä lisäksi siellä on keittiö, ruokailuhuone sekä vahtimestarin asunto.

Laajennusosa alkuperäisessä asussaan

Liuksialan koulurakennuksen laajennusosan julkisivupiirustukset itään, pohjoiseen, länteen ja etelään (ylhäältä alas) vuodelta 2005.

Päiväkotirakennus alkuperäisessä asussaan

Liuksialan päiväkotirakennuksen julkisivupiirustukset lounaaseen (ylävasen), koilliseen (yläoikea), kaakkoon (keskellä) ja luoteeseen (alhaalla) vuodelta 2012.

Laajennusosa ja päiväkotirakennus ovat tyypillistä 2000-luvun julkista rakentamista. Molempien rakennusten julkisivuissa on polveilevuutta ja vaihtelevia materiaaleja, mutta niiden arkkitehtuurissa on otettu vaikutteita koulualueella jo olevasta rakennuskannasta. Erityisesti laajennusosa on sovitettu värimaailmaltaan ja mittasuhteiltaan vanhaan 1950-luvun koulurakentamiseen, mutta se silti erottuu kokonaisuudesta uudempana kerrostumana aukotuksensa ja detaliikkansa avulla. Laajennusosan aukotus on vanhan osan tapaan säännöllistä, mutta ei yhtä järjestelmällistä kuin 1950-luvulla. Myös ikkunoiden koko on sekä päiväkotirakennuksessa että laajennusosassa 2000-luvulle tyypillisesti suurempi kuin aiemmin. Koska laajennusosan arkkitehtuuri nojaa voimakkaammin vanhan koulurakennuksen muotokieleen, on päiväkotirakennus näistä kahdesta julkisivuiltaan leikittelevämpi sisäänkäyntikatostensa ja ulkoportaidensa myötä. Nykyhetken päiväkoti- ja koulumaailmasta kertovat myös vanhojen koulurakennusten laajentaminen sekä päiväkotien sijoittuminen niiden yhteyteen, kun opetusta ja varhaiskasvatusta halutaan keskittää suurempiin kokonaisuuksiin.

NYKYTILANNE			
Rakennus	1. Vanha osa	2. Laajennusosa	3. Päiväkotirakennus
Käyttö	Perusopetus, vuosiluokat 1–6	Peruskoulu	Päiväkoti ja perusopetus, vuosiluokat 1–6
Rakennusvuosi	1953	2005	2012
Suunnittelija	Arkkitehti L. E. Hansten	Heikki Varhi, Arkkitehtitoimisto Stenvall-Timola-Varhi Oy	BST-Arkkitehdit Oy
Kerrosluke	2 + kellari	2	2
Sokkeli	betoni, pesubetonilaatta	betoni	betoni
Runko	betoni	betoni	betoni
Kattomuoto	harjakatto	harjakatto	pulpettikatto
Kate	punainen tiili	punainen tiili	harmaa huopakate
Julkisivu	vaaleankeltainen rappaus, tiili	keltainen rappaus	valkoinen ja vaaleankeltainen vaakalaudoitus
Kunto	hyvä	hyvä	hyvä

Liuksialan koulualue Saarenmaantieltä (oikealla) ja pohjoisesta Ahulinjärventieltä katsottuna (vasemmalla).

Selvitysalue idästä Välimaalle johtavalta polulta nähtynä (vasemmalla) ja lounaasta Ahulinjärventien varrelta (oikealla).

Rakennusten väliset piha-alueet ovat suurimmalta osin asfalttipäällysteisiä, mutta asfaltin välissä on pieniä nurmipäällysteisiä saarekkeita, joilla on katoksia tai pihapuita. Rakennuskokonaisuuden itäpuolella sijaitsevat koulun pallokentät avoimen pellon vieressä. Pohjoisesta lähestyttäessä päiväkotirakennus jää koulurakennuksesta erilliseksi kokonaisuudeksi aitauksensa ja erillisen leikkipihansa vuoksi, mutta idästä ja lounaasta tarkasteltaessa rakennukset muodostavat yhtenäisen ja harmonisen kokonaisuuden. Koulurakennuksen laajennusosa erottuu selkeimmin pohjoisessa kulkevalle Saarenmaantielle muodostaen ohikulkijoille maisemallisen kiintopisteen.

Liuksialan koulu etelästä (ylhäällä) ja lounaasta (alhaalla) tarkasteltuna.

Vanha osa nykytilassaan

Koulurakennuksen etelä- ja länsijulkisivu (ylävasen), itäjulkisivu (yläoikea), etelä- ja itäjulkisivu (alavasen) ja pohjoisjulkisivu (alaoikea).

Vaikka 1953 valmistuneeseen koulurakennukseen on tehty laaja peruskorjaus sekä rakennettu vuonna 2005 valmistunut laajennus, ovat rakennuksen alkuperäiset piirteet säilyneet hyvin. Laajennusosa on yhdistetty pääosin rakennuksen aukoittamattomaan osaan, joten alkuperäisen julkisivun mittasuhteet ja detaljiikka on saatu säilytettyä lähestulkoon muuttumattomana. Peruskorjauksen yhteydessä ikkunat on uusittu, mutta niiden puitejako on pysynyt ennallaan.

Laajennusosa sekä päiväkotirakennus nykytilassaan

Laajennusosan länsi- ja eteläjulkisivu (vasemmalla) ja länsijulkisivu (oikealla).

Laajennusosan pohjoisjulkisivu (vasemmalla) ja itäjulkisivu (oikealla).

Päiväkotirakennuksen koillis- ja luoteisjulkisivu (ylävasen), luoteisjulkisivu (yläoikea), koillis- ja kaakkoisjulkisivu (alavasen) sekä luoteis- ja lounaisjulkisivu (alaoikea).

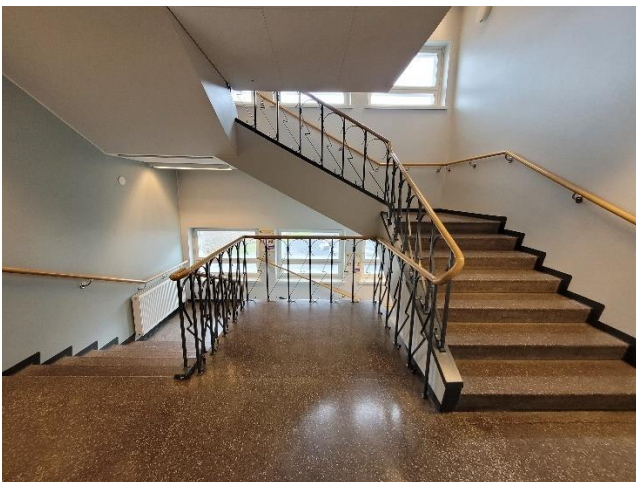
Vuonna 2005 valmistunut laajennusosa sekä vuonna 2012 valmistunut päiväkotij- ja koulurakennus ovat niin ikään nuoren ikänsä vuoksi säilyneet muuttumattomana alkuperäisestä. Laajennusosan uusi rakennusmassa on vanhasta rakennusosasta selkeästi erillinen kokonaisuus, joka kuitenkin on luonteva osa kokonaisuutta mittasuhteidensa ja materiaalivalintojensa vuoksi.

Sisätilat

Rakennuksen vanha osa on alkujaan rakennettu 1950-luvun koululaitoksen tarpeisiin, jolloin koulurakennuksessa sijaitsivat myös opettajien sekä kiinteistöhuoltajan asunnot. Kuitenkin koululaitoksen muuttuessa myös opetuksen tilatarpeet ovat muuttuneet ja opettajat ovat muuttaneet asumaan koulun ulkopuolelle. Näiden muutosten myötä rakennuksen vanhan osan sisätiloihin on tehty suuria muutoksia. Kaikki asunnot on muutettu opetustiloiksi ja tilajakoa on muokattu vastaamaan nykyhetken tarpeita. Vanhan osan kellarikerroksessa sijaitsevat teknisen työn tilat sekä tekniset tilat ja pukuhuoneita. Ylemmissä kerroksissa sijaitsevat opetustilat sekä kirjasto ja terveydenhoitajan tilat. Laajennusosassa on puolestaan lisää opetustiloja, liikuntasali sekä henkilökunnan tilat.

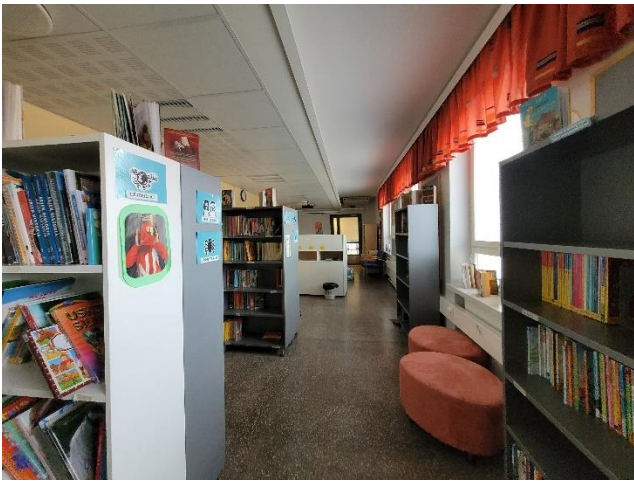
Vanhan osan ensimmäisen kerroksen aula (vasemmalla) ja pienryhmätiloja (oikealla). 1950-luvun koulurakennuksen alkuperäisistä rakennusosista on jäljellä lähinnä ensimmäisen kerroksen lattiamateriaalit.

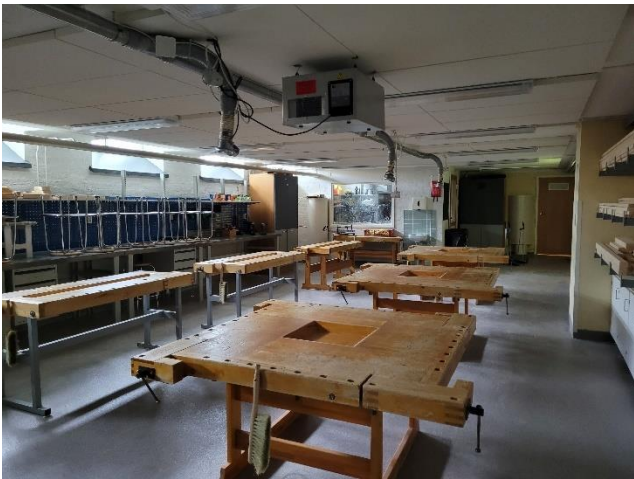
1950-luvun koulurakennuksen porrastasanne (vasemmalla) ja aulan vierestä lähtevät portaat (oikealla). Vanhan osan kokonaisuudessaan alkuperäisimpänä säilyneet sisätilat ovat sen porrashuoneet. Kuitenkin myös niihin on tehty pintamateriaalien uusimista sekä paloturvallisuutta

Toisen kerroksen opetustila (vasemmalla) ja ensimmäisen kerroksen luokkahuone (oikealla). Luokkahuoneet ovat materiaaleiltaan, varusteiltaan ja tilajaoiltaan tyypillisiä nykypäivän luokkahuoneita.

Koulun kirjasto on siirretty vanhan osan ensimmäisestä kerroksesta toiseen kerrokseen (vasemmalla). Uuden ja vanhan rakennusosan liittymäkohdassa on oppilaille oleskelutila (oikealla).

Vanhan osan kellarissa sijaitsevat teknisen työn tilat (vasemmalla) ja ullakolla entisissä kiinteistöhoitajan asuintiloissa terveydenhoitajan työtila (oikealla).

Rakennus	4. Ulkorakennus	5. Ulkorakennus	6. Ulkorakennus
Käyttö	Jätekatos ja varasto	Ulkoiluvälinevarasto ja katos	Ulkoiluvälinevarasto ja katos
Rakennusvuosi	2005	2005	2012
Suunnittelija	Heikki Varhi, Arkkitehtitoimisto Stenvall-Timola-Varhi Oy	Heikki Varhi, Arkkitehtitoimisto Stenvall-Timola-Varhi Oy	BST-Arkkitehdit Oy
Kerrosluke	1	1	1
Sokkeli	betoni	betoni	betoni
Runko	puu	puu	puu
Kattomuoto	pulpettikatto	pulpettikatto	pulpettikatto
Kate	harmaa konesaumattu pelti	harmaa pelti	harmaa pelti
Julkisivu	vaaleanharmaa vaakalaudoitus, ruskea peiterimoitus	vaaleanharmaa vaakalaudoitus, ruskea peiterimoitus	vaaleanharmaa vaakalaudoitus
Kunto	hyvä	hyvä	hyvä

Vanhan koulurakennuksen ja uudisosan takana on yhdistetty jätekatos ja varastorakennus. Rakennus on yhtenäinen, ja siinä on vaaleanharmaan vaakalaudoituksen lisäksi osittain ruskea peiterimoitus.

Ulkoiluvälinevarasto katoksella sijaitsee sekä päiväkodin edessä (vasemmalla) että urheilukentän laidalla (oikealla). Rakennuksissa on pitkälti sama värimaailma ja muotokieli, mutta urheilukentän viereisen rakennuksen katos on aukainen kolmelta sivulta ja päiväkodin edessä vain kahdelta. Urheilukentän laidalla olevassa varastossa ei ole niin ikään ruskeaa peiterimoitusta julkisivuillaan.

JOHTOPÄÄTÖKSET	
Historialliset arvot	Liuksialan koululla on pitkä, yli 100-vuotinen historia, ja se on sijainnut nykyisellä paikallaan 1930-luvulta asti. Koulurakennukset ovat keskeinen osa paikallishistoriaa ja alueen kehitystä, ja Liuksialan koulun rakentamisvaiheet liittyvät keskeisesti Kangasalan kansakoulupiiriin ja uudistukseen.
Rakennushistorialliset arvot	Liuksialan koulun vanha osa edustaa 1950-luvun koulurakentamista, ja sen julkisivut ovat hyvin säilyneitä. Sisätilat ovat muuttuneet voimakkaasti alkuperäisestä, ja alkuperäisiä tiloja nähtävissä eniten porrashuoneissa. Koulualue koostuu eri aikakausina rakennetuista rakennuksista, joista kukin kertoo omasta ajastaan, oman aikansa tyylistä sekä tavoitteista.
Maisemalliset arvot	Koulualueen pihapiiri on maisemallinen ja harmoninen kohde, jonka arvot ovat parhaiten nähtävissä tarkasteltaessa kohdetta sen lähiympäristöstä tai alueen sisältä. Maisemallisena kiintopisteenä merkittävin on koulurakennuksen laajennusosa, joka näkyy pitkälle maisemaan lähestyttäessä aluetta pohjoisesta.
Luokitus	Paikallisesti arvokas historiallinen ja rakennushistoriallinen kohde

Liuksialan koulualue on paikallisesti merkittävä rakennetun kulttuuriympäristön arvokohde, sillä se edustaa aikakautensa tyyppistä koulurakentamista ja laajempaa kouluhistoriaa alueella. Koulut ovat lähiympäristönsä ja yhteisönsä julkisia rakennuksia ja tätä kautta keskeinen osa arkipäivän arkkitehtuuria. Koulurakennuksilla on jo lähtökohtaisesti historiallista arvoa, ne ovat ympäristössään huomattavia yhteisöä kokoavia kulttuurirakennuksia. Koulurakennuksiin liittyy myös arvokasta kulttuurihistoriaa, sillä ne kuvastavat muun muassa kasvatuksellisten periaatteiden kehitystä eri aikoina. Lisäksi Liuksialan koulun oma historia on pitkä ja merkityksellinen.

Liuksialan koulu on koko historiansa ajan toiminut alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan eli kouluna. Koulurakennuksella on historiallista arvoa ja identiteettiarvoa alueen julkisena rakennuksena. Alkuperäisten rakennusosien ja materiaalien säilyttäminen tukee rakennuksen historiallisten arvojen säilymistä. Alkuperäiset rakennusosat ja materiaalit ovat historiallisia dokumentteja, jotka kertovat muun muassa aikansa taiteellisista ihanteista sekä arkkitehtuurityylien ja rakentamistekniikan kehityksestä. Historiallisten arvojen ohella alkuperäisiin rakennusosiin ja materiaaleihin liittyy arkkitehtonisia arvoja. Liuksialan koulun vanhassa osassa on säilynyt paikoin alkuperäisiä rakennusosia ja yksityiskohtia, kuten porrashuoneet ja julkisivut. Rakennuksen historiallinen todistusarvo on kuitenkin myöhemmin tehtyjen muutosten seurauksena vähentynyt.

Liuksialan koulurakennukset ovat nykyisyydessään alle sata vuotta vanha kokonaisuus, ja niin rakennushistorian kuin kestävä kehityksen kannalta rakennusten käyttöä tulisi olla mahdollisimman pitkä. Liuksialan varhaisimmat koulurakennukset ovat tuhoutuneet vuosien aikana, ja 1950-luvun kohde on varhaisin jäljellä oleva kerros koulun historiasta. Mikäli rakennus purettaisiin, menetettäisiin sen myötä myös paikallisia arvoja samaan tapaan kuin minkä tahansa rakennuksen purkaminen hävittää kulttuuriympäristöstä kerroksia ja arvoja.

Koulun historiallisuus ja vanhan osan rakennushistorialliset arvot eivät kuitenkaan tarkoita, etteikö koulurakennukseen vanhaan osaan voitaisi tehdä parannuksia ja muutoksia. Koulurakennukset ovat käyttöesineitä eivätkä museoitu, joten niiden tulisi toimia niille ominaisessa käyttötarkoituksessa, vaikka niissä onkin näkyvissä edelleen aikansa koulurakennusten ihanteet. Vuonna 2005 rakennettu lisäosa ottaa hyvin huomioon 1950-luvun koulurakennuksen ominaispiirteet, mutta on kuitenkin selvästi oman aikakautensa arkkitehtuurin ihanteiden mukainen. Niin ikään vanhan osan sisätiloja on päivitetty vastaamaan koulutoiminnan tarpeita nykypäivänä. Tätä kohteen päivittämistä on mahdollista tehdä tulevaisuudessa huomioiden kuitenkin sen rakennushistorialliset erityispiirteet kuten hyvin säilyneet julkisivut ja porrashuoneet.

Lähteet	- Kangasalan sanomat, no. 17/1936 ja no. 17/1937 - Kyläkouluista lähiökouluihin 1945–1960, http://www.koulurakennus.fi/ Museovirasto, 2020 - Liuksialan koulun päärakennuksen kiinteistökortti, 2022 - Liuksialan päiväkotij- ja koulutilojen kiinteistökortti, 2022
---------	--

	- Maanmittauslaitoksen historialliset ilmakuvat - Rakennuslupakuvat 1952, 2005, 2012 - Vahanen rakennusfysiikka Oy, Liuksialan koulun rakenne- ja kosteustekninen kuntotutkimus, 2021
Valokuvat	Ilmakuvat Kangasalan kaupunki, ortokuvat Maanmittauslaitos, muut kuvat Hanna Ojutkangas
Lomakkeen täyttäjä	Arkkitehti Hanna Ojutkangas, rakennetun ympäristön kohdeinventointi, 3.2.2023, Sweco